

забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина. При цьому КСУ зобов'язує ці органи приводити у відповідність до своїх актів відповідні нормативно-правові акти, зокрема у разі їх визнання повністю або частково неконституційними. Так, згідно із Законом України «Про Конституційний Суд України» у разі необхідності КСУ має право визначити у своєму рішенні порядок і строки його виконання та покласти на відповідні державні органи обов'язок забезпечити це виконання. В абз. 6 п. 4 мотивувальної частини Рішення КСУ від 14.12.2000 № 15-рп/2000 вказано, що «додаткове визначення у рішеннях, висновках Конституційного Суду України порядку їх виконання не скасовує і не підмінє загальної обов'язковості їх виконання. Незалежно від того, наявні чи відсутні в рішеннях, висновках Конституційного Суду України приписи щодо порядку їх виконання, відповідні закони, інші правові акти або їх окремі положення, визнані за цими рішеннями неконституційними, не підлягають застосуванню як такі, що втратили чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність» [5]. У цьому сенсі КСУ, безумовно, сприяє реалізації юридичної відповідальності держави перед людиною.

Виступаючи в ролі гаранта конституційної процедури внесення змін до Конституції України, КСУ унеможлиблює узурпацію державної влади, неналежну її реалізацію, порушення органами державної влади України прав і свобод людини і громадянина.

Список бібліографічних посилань

1. Карелова Д. А. Захист прав і свобод людини Конституційним Судом України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Вип. 25. С. 41–44.
2. Витрук Н. В. Общая теория юридической ответственности : монография. М. : Изд-во РАП, 2008. 304 с.
3. Мартинюк Р. С. Реалізація принципу поділу влади в сучасній Україні: політико-правовий аналіз : монографія. Острогоз : Остроз. акад., 2007. 352 с.
4. Цвік М. В. Про офіційне тлумачення законів України. *Вісник Академії правових наук України*. 1997. № 4. С. 51–60.
5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України «Про чинність Закону України «Про Рахункову палату», офіційного тлумачення положень частини другої статті 150 Конституції України, а також частини другої статті 70 Закону України «Про Конституційний Суд України» стосовно порядку виконання рішень Конституційного Суду України (справа про порядок виконання рішень Конституційного Суду України) : від 14.12.2000 № 15-рп/2000. *Офіційний вісник України*. 2000. № 51. Ст. 2226.

Одержано 11.03.2019

УДК 342.98.083.94(477)

Михайло Юрійович БУРДІН,

*доктор юридичних наук, професор,
проректор Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6748-3321>*

Костянтин Анатолійович РАДЧЕНКО,

*кандидат педагогічних наук,
начальник кафедри загальновійськової підготовки військово-юридичного факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ ТА ДЕМОКРАТИЧНОЇ УКРАЇНИ

Надзвичайно актуальним сьогодні є завдання боротьби з корупцією. Сучасний складний економічний стан держави багато хто з політиків та науковців безпосередньо пов'язує з цим негативним явищем. Так, А. В. Волошенко переконана, що латентне, довготривале і широкомасштабне розповсюдження корупції може призвести до загрози національній безпеці та «існуванню державності в Україні взагалі». «Корупція в нашій країні, – пише дослідниця, – перетворилась на складову частину практик в політиці, економіці та суспільному житті» [1, с. 8]. Це твердження вбачається таким, яке важко заперечити. Дійсно, і на це неодноразово вказувалося керівниками країни, одна із внутрішніх реальних сьогоднішніх загроз державі України є корупція в різних її проявах.

Останнім часом чимало уваги науковці – правознавці, історики, економісти, соціологи – присвятили вивченню питань, пов'язаних із таким зловідомим явищем, як корупція.

Досліджувались різні аспекти цієї важливої для кожної країни проблеми: умови та причини виникнення корупції [2], її еволюція [3; 4], взаємозв'язок корупції з іншими явищами [5] тощо.

Здебільшого науковці звертають увагу на економічні причини та наслідки корупції. Це має логічне пояснення, оскільки саме в економічній сфері її негативні наслідки є найбільш відчутними і, так би мовити, «помітними». Проте корупція в сучасний період зазнала якісних змін. Якщо раніше вона здебільшого виявлялася в окремих злочинах чиновників, то тепер – це масова соціальна реальність, яка де-факто стала складовою соціально-економічного життя нашої держави. Більше того, корупція вже трансформувалася на глобальну проблему. У багатьох пострадянських країнах корупція перетворилася на соціальний інститут, упорядкувалася і набула стійких організаційних форм, розгалужену структуру. До неї втягнуто багато взаємопов'язаних груп людей, які обіймають різного рівня державні посади або ж представляють великі бізнес-структури [6, с. 259].

Боротьба з корупцією ускладнюється тим, що частина суспільства вважає це явище «природним злом», яке неможливо викоренити. Чимало таких, хто вважає, що корупція – це проблема влади і лише «сильна рука» здатна її подолати. Ці хибні уявлення призводять до пасивного, терпимого ставлення до корупції в суспільстві, що, врешті, може призвести до вкрай негативних наслідків. До факторів, які сприяють корупції, можна віднести низький загальний рівень правової освіти і культури громадян, оскільки хабар вимагається і дається не тільки за незаконні, але й за цілком правомірні дії посадових осіб, які завдяки правовій безграмотності людей свідомо вводять їх в оману.

То які ж ризики та загрози від корупції? По-перше, з'являються сприятливі умови для розширення сектору тіньової економіки, що призводить до зникнення конкуренції та згортання ринкових відносин і, як наслідок, до монополізації економіки. По-друге, це зменшення заробітних плат, зубожіння значної частини населення, яка стає менш соціально захищеною. Середній клас зникає, а прірва між багатими і бідними значно збільшується. По-третє, корупція призводить до дестабілізації політичного режиму, створення гібриду авторитарного стилю керівництва з окремими елементами демократії, який обмежується здебільшого декларативними або ж показовими заходами протидії цьому негативному соціальному явищу. До того ж більша частина населення позбавляється свого впливу на владу, оскільки вибори до органів влади втрачають прозорість і демократичність. Слушною видається думка О. О. Кузнецової, що «специфіка політичних факторів включає також і активну легалізацію діяльності представників організованих злочинних угруповань завдяки їхньому потраплянню на керівні посади в органи державної влади і місцевого самоврядування» [7, с. 149].

Не менш небезпечною від корупції є реальна загроза втрати авторитету держави на міжнародній арені, довіри та підтримки впливових міжнародних організацій.

Зважаючи на вищевикладене, одним із головних першочергових завдань, яке стоїть перед правоохоронними органами нашої держави, зокрема перед Національною поліцією, є попередження та протидія будь-яким корупційним проявам. Зрозуміло, що успішно боротися із корупцією можливо, якщо до спеціально створених задля цього антикорупційних органів (Національного агентства з питань запобігання корупції, Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури) долучиться влада й суспільство, тобто прості громадяни, адже ефективна протидія корупції є обов'язковою умовою існування правової, соціальної держави Україна.

Список бібліографічних посилань

1. Волошенко А. В. Корупція: історичні витоки та сучасні прояви. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 3 (165). С. 8–16.
2. Безрутенко В. С. Історичний шлях виникнення корупції, різноманітність поглядів на проблему визначення дефініції цього явища. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2008. Вип. 18. С. 279–286.
3. Ахметова Г. Р. Коррупция в нефтедобывающих странах : учеб. пособие. Алматы : Кульжахан, 2002. 150 с.
4. Кузовков Ю. В. Мировая история коррупции. М. : Аним-Пресс, 2010. 137 с.
5. Мовчан А. В. Актуальні проблеми протидії корупції в Україні. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С. 116–121.
6. Ягодин Р. С., Волков П. А. Противодействие коррупции. *Ленинградский юридический журнал*. 2017. № 2 (48). С. 259–265.
7. Кузнецова О. А. Противодействие коррупции как цель правоохранительной политики: отечественный и зарубежный опыт. *Вестник Томского государственного университета*. 2014. Вып. 1 (129). С. 147–157.

Одержано 07.02.2019